

Puur, stijvol en

vernieuwend

Eens in de zoveel tijd komen er producten op de markt die niet alleen anders en vernieuwend zijn, maar het ook gewoon verdienen om er eens extra aandacht aan te besteden. Normaliter doe ik eigenlijk alleen maar hardwarerecensies en interviews met ontwerpers of personen uit de audioindustrie die er werkelijk toe doen. Maar dit keer maak ik graag een uitzondering voor een prachtig nieuwe en vooral heel bijzondere software release met verzameld werk van klankmagiër Bert van der Wolf.

Het is nog maar vrij recent dat ik op de Belgische New Music HiFi Show 2013, in gesprek kwam met More Music eigenaar Martin Odijk, over een nieuw softwareproject. Het zou gaan om een discbox met gevarieerd en vooral zorgvuldig verzameld werk van producer, balance engineer en artistiek leider Bert van der Wolf. Onder muzikiefhebbers vooral bekend door zijn bijzonder realistisch klinkende producties voor zijn eigen la- **NEXT**

bels Turtle Records en HQ-Northstar. Toch verricht Bert de meeste dagelijkse werkzaamheden voor platenmaatschappij Challenge Records International. Naast een soort van showcase met veertien zowel muzikaal als opnametechnisch spannende en interessante muziekvoorbeelden, is ook de chique en stijlvolle 'longbox' verpakking in positieve zin afwijkend. Daarbij worden werkelijk alle veertien nummers in zowel stereo als meerkanaals weergave gepresenteerd en dat is goed nieuws voor de meerkanaals aanhangers! En of dat nog niet genoeg is, zijn al deze werken ook nog eens in bijna alle gangbare formaten van dit moment opgeslagen. Ik noem maar even: cd, sacd, Pure Audio Blu-ray en als bonus PCM FLAC > 24 bit/192 kHz bestanden voor de streaming audio bibliotheek. Het moge duidelijk zijn dat mijn interesse meteen danig was gewekt en een afspraak met Bert was even daarna dan ook snel gemaakt.

The Spirit of Bert

Ook al is het contact tussen ons sinds mijn interview voor 'Passie voor muziek' in 2007, eigenlijk altijd gebleven, toch is het alweer enkele jaren geleden dat ik voor de laatste keer zijn zelfs internationaal befaamde masteringstudio heb bezocht. En dat alleen is al reden voor een waar audiofeest. Want naast sfeervol en gezellig, is deze ruimte vooral akoestisch

een waar audiomekka. In tegenstelling tot bepaalde beroepsmensen die keer op keer bij het zien van enkel een punt-dak, velours langs alle wanden of een volledig houten ruimte, bijna in extase lijken te raken, kijk ik daar zelf toch een stuk genuanceerder tegenaan. Wat een ruimte volgens mij akoestisch geschikt maakt zijn enerzijds goed gekozen of toevallig aanwezige goede verhoudingen, een gevarieerd materiaalgebruik (dus niet een ruimte die alleen maar volledig uit hout, gipsplaat, beton of een ander 'monotoon' materiaal bestaat, maar materialen die liefst veel verschillende reflectie-, diffusie- en dempingeigenschappen hebben) en zo min mogelijk of in ieder geval gecontroleerd energieverlies. Met andere woorden, alles wat je verliest of weggooit op het gebied van akoestische energie, vertaalt zich in een verlies aan dynamische contrasten of soms zelfs in een verwrongen tonale balans. Het is dus de kunst en kunde om al deze parameters tot een harmonieus geheel te smeden en in geval van een audiosysteem, een ruimte te creëren waar bij de luidsprekers zo ongehinderd als maar mogelijk, hun muzikale boodschap kunnen overbrengen. Juist de ruimte van Bert's Northstar Recording voldoet eigenlijk aan alle bovenstaande eisen en is daarom zo enorm geschikt voor professionele af luistering. Terwijl we in eerste instantie nog bij een lekkere speciaal

voor mij gemaakte kop thee (Bert drinkt alleen maar koffie en alleen thee als hij ziek is) aan het bijpraten zijn, lijkt het wel of mijn gastheer letterlijk mijn gedachten raadt. 'Weet je wat eigenlijk wel leuk of eigenlijk triest is, Werner? Iedereen doet van allerlei metingen om maar alle resonanties, reflecties en wat nog meer, op te sporen. Maar als je dan in dat soort ruimtes gaat luisteren is alles op papier onder controle, maar is de muziek ook overleden. De ruimte waar we ons nu in bevinden is echt een lange-termijnproject geworden. Net als bij mijn opnamen, doe ik vrijwel alles in mijn leven volledig op gevoel. Als het niet goed voelt kan ik gewoon niet functioneren en zo is ook mijn ruimte ontstaan. Stukje bij beetje zijn in de loop der jaren de inzichten ontstaan waar voor mij een reproductieruimte aan moet voldoen. Er is dus heel bewust een groot scala aan materialen en hulpmiddelen gebruikt om een ideale werkomgeving te creëren. Dat is ook de reden dat ik naast Sonodore microfoons, werk met producten van Spectral (versterking), dCS (converters), Avalon (luidsprekers) en Siltech (bekabeling). Oftewel een neutrale en natuurlijke tonale balans, gebed in een holografisch geluidsbeeld en met dynamische contrasten die zo min mogelijk worden geremd. Ook op de bijna altijd grote en reflecterende opnamelocaties zoals kleine kerkes, werk ik altijd op deze wijze en plaats

de microfoons en soms zelfs hulpluidsprekers, om een vollere of grotere klank te bereiken en akoestische hulpmiddelen, op plaatsen die muzikanten die alleen maar multitrack of dode studio's zijn gewend, regelmatig de wenkbrauwen laat fronsen. Maar als ze dan vervolgens in de af luister ruimte het resultaat horen, valt hun mond vaak letterlijk open van verbazing en raken muzikanten regelmatig zelfs sterk geëmotioneerd. Ik zal je eerlijk zeggen dat er een enorme kloof bestaat tussen muzikanten en opname-technici of producers. Wat de muzikanten willen uitdragen hebben zij in hun hoofd, maar wat ze dan vaak in de af luister ruimte horen is totaal wat anders. In bepaalde gevallen weet ik dat muzikanten zelfs hun speelstijl gaan aanpassen om zo uiteindelijk toch het eindresultaat zo veel mogelijk hun kant op te trekken. Mijn werkwijze is gewoon heel anders. Ik probeer zowel de muziek en klank zoveel mogelijk te registreren zoals het in werkelijkheid klinkt en overkomt. Maar pas op, want dit is tevens een enorme valkuil; microfoons registreren namelijk lineair en totaal anders dan het menselijk oor wat juist frequentiegevoelig is. Daarom kun je nagenoeg nooit met maar twee microfoons opnemen, om de doodeenvoudige reden dat het geen twee oren zijn die je daar op een statief de lucht insteekt. Om de illusie van die twee oren zoveel mogelijk na te bootsen, moet je dus slim met meerdere microfoons en hun positie in de ruimte omgaan. Soms is het daarbij zelfs nodig om één of meerdere goed getunedede hifi luidsprekers bij de muzikanten in te zetten om een bepaald instrument of partij, tijdens de opname, 'live' al zo te laten klinken zoals het menselijk oor het zonder deze hulpmiddelen zou waarnemen. En ook al neem ik wezenlijk anders op dan bijna al mijn collega's, het blijft manipulatie. Alleen staat die bij mij vooral in dienst van een zo pakkend, expressief, naturel en grandioos mogelijk klinkend eindresultaat. Als een orkest enorm uithaalt, wil ik dat ook tot in mijn tenen zo kunnen ervaren. Niets lief, zacht en aardig. Oké, als de muziek zo bedoeld is, probeer ik het ook zo te registreren. Maar is het oorlog in de muziek, dan wil ik ook oor-

log uit de luidsprekers horen komen - als je begrijpt wat ik bedoel. Dat is trouwens ook een afspraak die ik altijd met de muzikanten maak. Zij spelen hun muziek zo goed mogelijk en ik verzorg het complete traject erna. Maar ik ben daarbij niet alleen maar balance engineer, want feitelijk verzorg ik eigenlijk gewoon alles. Internationale orkesten en mensen die mij niet kennen staan nog steeds verbaasd te kijken, als blijkt dat ik eigenlijk alles in mijn eentje doe en niet of nauwelijks van assistenten gebruik maak. Ik sjouw dus zelf met al mijn spullen, stel de microfoons en statieven op, pas de akoestiek waar nodig aan en regisseer uiteindelijk zelfs de partituur van het stuk. Ik weet immers als geen ander wat ik straks nodig heb om de opname perfect en reëel te kunnen produceren. Als iemand met mij in zee gaat geeft hij mij feitelijk carte blanche voor het totale project. Dat is altijd de deal en tot nu toe heeft dat altijd enorm goed gewerkt. Het is ook een kwestie van vertrouwen waarna eigenlijk altijd een artistiek zeer verantwoord en integer product geboren wordt. Dat lijkt mij toch best wel een enorme druk op je schouders geven. Hoe ga jij daar mee om en waar krijg jij op jouw beurt energie van? 'Ik ben gewoon een enorm gevoelsmens die eigenlijk alles op bovenstaande manier doet. Daarbij verbaas ik mij eigenlijk iedere dag dat ik dingen zo anders hoor en vooral ervaar dan veel andere mensen. Als ik bijvoorbeeld een keer uit eten ga, een evenement bezoek of zo maar mijn hond uitlaat, ben ik mij enorm bewust van wat ik allemaal hoor, waar het gelokaliseerd is en wat voor invloed het op het geheel van alles om mij heen heeft. Heel simpel gezegd is het net zo iets als wat je ervaart als je

het geluid bij een film plotseling uitzet; van het beeld blijft dan ook ineens niets meer over. Geluid heeft ook in ons werkelijke leven een enorme invloed op wat wij doen, horen en voelen. Regelmatig geven dit soort ogenschijnlijk eenvoudige dagelijkse dingen mij nieuwe energie. Soms zorgen ze zelfs voor een 'aha'-moment of nieuwe inzichten, maar het is vooral bijna altijd een verrijking van mijn leven en zorgt voor nieuwe input wat ik vervolgens bij mijn werk weer goed kan gebruiken. Zo kom je door voortschrijdende inzichten steeds weer een stapje verder en dat merk ik aan de toegesommen waardering voor wat ik doe.'

The Spirit of Turtle

Bert, deze The Spirit of Turtle discbox ziet er werkelijk prachtig uit, maar is hij zomaar als een willekeurige 'showcase' uitgebracht of zit er misschien meer achter? 'Het zal je misschien wat vreemd in de oren klinken, maar voor mij is deze discbox eigenlijk uit nood geboren. De laatste jaren heerst er namelijk op het digitale front in toenemende mate wat ik noem, artistieke armoede. De huidige discmedia worden daarbij in toenemende mate gestigmatiseerd als een weggoiproduct wat je hooguit nog zou kunnen rippen, terwijl het met het artwork al niet veel beter is gesteld. Een medestander van dit presentatie idee waarbij twee schijfjes met een veelvoud aan formaten in één verpakking worden gepresenteerd, was de Engelse high-end firma dCS (Bert is één van de professionele dCS gebruikers van het eerste uur en is als Development Advisor inmiddels zelfs al vele jaren betrokken met de voicing van alle huidige dCS producten!). Samen met hen en muzikale 'soulmate' ■■■NEXT

Harry van Dalen (Rhapsody) en medestander van het eerste uur Martin Odijk (MoreMusic), hebben we geprobeerd om met deze Turtle box echt iets moois te presenteren. Aan werkelijk ieder detail is gedacht en de allereerste track afkomstig van het allereerste Turtle Records album ooit (Up Close) is samen met het allerlaatste nummer in de vorm van kaskraker 'Mars' van bassist Dean Peer (It's all good), zelfs gemasterd en speciaal voor deze box in surround sound geconverteerd! Als ik zo de gevarieerde albumlijst bekijk met muziek uit meerdere stijlen en stromingen, vraag ik mij af welke criteria je hebt aangelegd om een bepaald nummer te selecteren. Ook lijkt het mij enorm lastig om na deze keuze ook nog eens een passende volgorde te bepalen zonder dat de muziek elkaar tegen gaat werken. 'Dat is ook lastig! Vooral omdat ik door mijn betrokkenheid met al deze producties als zowel opnametechnicus als producer, heel anders naar bepaalde stukken luister dan een willekeurige buitenstaander. Om dit te tackelen heb ik extra medewerking gekregen van de demonstrateur bij uitstek, Harry van Dalen. Als geen ander moet Harry bij zijn dagelijks werk bij hifi winkel Rhapsody weten wat zijn klanten aanspreekt en hoe je een goede demonstratie in elkaar steekt. Al deze kennis kwam zeker bij zo'n gevarieerde collage als deze The Spirit of Turtle box enorm goed van pas en op het eindresultaat zijn we allemaal erg trots. Ondanks de verschillende stijlen kun je het album bij nummer één starten en voordat je het weet ben je na een uur en een kwartier bij nummer veertien aangekomen'

Luisteren

Mede doordat het muzikale materiaal en de insteek van Bert zo anders is dan vele anderen, heb ik met hem afgesproken om na dit interview het album ook eens op zijn eigen referentiesysteem en gebruikmakend van de originele masterbestanden af te mogen luisteren! 'Ik vind het fijn dat je van deze gelegenheid gebruik wilt maken, Werner, want ook al klinkt The Spirit of Turtle op ieder kwaliteitsmuziek systeem wat goed is samen- en opgesteld al heel goed, alleen op mijn eigen studiosysteem hoor je de weergave zoals ik hem zelf bedoeld heb.' Om alles optimaal te ervaren neem ik vervolgens plaats op de masteringstoel en wacht vol spanning af op wat gaat komen. Wanneer de warme klanken van de basklarinet op 'Teardrops for Jimmy', op lome en ontspannen wijze tegen de muren van de kleine Doopsgezinde Kerk in Amsterdam weerkaatsen, besef ik meteen dat ik dit nummer nog nooit beter en vooral realistischer heb gehoord. Door de extra aanvulling van subwoofer, centerkanaal en de twee achter kanalen, ontstaat een veel homogener energiebalans en een veel beter bij de werkelijkheid aansluitend ruimtebeeld. Ook het gemak neemt fors toe omdat voor eenzelfde geluidsdruk, iedere luidspreker veel minder hard hoeft te werken. Ik heb het al vaker waargenomen en dit keer wordt het weer eens bevestigd: meerkanaals geluid is, mits perfect opgesteld en met software van hoge kwaliteit, absoluut nog veel mooier en beter dan wat met de hoogste kwaliteit stereo bereikbaar is. Daarom is het ook zo mooi dat Bert de moeite blijft nemen om in deze

standaard op te nemen. We vervolgen onze muzikale weg met een track van het prachtig verstilde jazzalbum 'Quantum Stories' van het Marc van Roon Trio. Dit album is pas dit jaar uitgebracht en profiteert daarmee duidelijk van de laatste technische en opname technische inzichten. Gevolg is een werkelijk enorm transparante, kleurrijke en vooral bezie-lende weergave. Het genereert zoveel emotionele impact dat ik al snel de haren op mijn armen en in mijn nek voel oprichten. Wanneer ook een volgende reeks aan klassieke werken eenzelfde diepe indruk op mij weet te maken en het album tenslotte afsluit met het nog immer extreem dynamische nummer 'Mars' van Dean Peer's Think... It's all good, stijgt mijn respect voor zowel deze opnames als de prachtige samenstelling tot nog grotere hoogtes. Het zit gewoon zo goed in elkaar dat er uiteindelijk een hele mooie muzikale tijdreis is ontstaan. Een transport door zowel tijd en ruimte als allerlei verschillende stromingen. Niet verwonderlijk dat de totale 77 minuten voorbij blijken te zijn voordat ik het weet. En Bert van der Wolf? Die heeft de hele sessies nog net zo meege-noten als het moment dat de opnames en het optreden zelf plaatsvond. 'Weet je, Werner, nog steeds is het iedere keer opnieuw een schok als ik bij bepaalde albums na zoveel jaren weer de muziek afspeel. Door het enorm hoge weerga-verealisme worden mijn herinneringen soms zo sterk en nadrukkelijk geactiveerd, dat ik mij bijna letterlijk weer op zo'n locatie en bij dat optreden aanwezig voel en zelfs geuren lijk waar te nemen! Zo blijft het fantastisch intrigerend waartoe het menselijk brein in staat is en het is vooral dit aspect wat ik in al mijn opnames het liefste wil uitdragen. May The Spirit of Turtle be with you.'

Tekst & fotografie: Werner Ero

NORTHSTAR RECORDING SERVICES & CONSULTANCY
TEL: +31(0)418-594066
E-MAIL: BERT@NORTHSTARCONSULT.NL
WWW.NORTHSTARCONSULT.NL
WWW.TURTLERECORDS.COM